

17. Do národní kulturní památky a národní přírodní památky Babiččino Údolí

Krajina táhnoucí se ze severu do České Skalice byla poprvé nazvána Babiččiným údolím v roce 1878 Otakarem Jedličkou. Dnes je část údolí do České Skalice až ke slatinskému mlýnu národní přírodní památkou, soubor nemovitých kulturních památek v Ratibořicích byl v roce 1978 prohlášen za národní kulturní památku.

18. K pomníku Barunky Panklové v České Skalici

Bronzový pomník, ztělesňující sedmnáctiletou Barunku, byl do parku před českoskalické muzeum umístěn roku 1970. Její autorkou je sochařka Marie Uchytlová-Kučová.

19. K sousoší Babička s dětmi v Ratibořicích

Základní kámen k pomníku byl položen v roce 1920 při příležitosti 100. výročí narození spisovatelky. Poklepl na něj Alois Jirásek. Pomník, který je dílem Oty Gutfreundy, byl slavnostně odhalen o dva roky později.

20. K českoskalické Staré Radnici

Původní radnice z 16. stol. byla zasažena v roce 1846 požárem, který ji téměř zničil. V roce 1864 byla přestavěna v novogotickém slohu. Na počátku 20. stol. zde sídlilo městské muzeum, později zde byla uložena i listinná a materiální pozůstalost po Boženě Němcové. Na této sbírce bylo později otevřeno první české literární muzeum – Muzeum Boženy Němcové. Expozice muzea dnes sídlí v budově Steidlerova hostince.

21. K pomníku Boženy Němcové v České Skalici

Odhalení pískovcového pomníku s mramorovou bustou Boženy Němcové, díla Mořice Černila, se konalo za účasti pěti tisíc lidí roku 1888. Slavnostní projev pronesl Josef Václav Frič za přítomnosti dětí Boženy Němcové – Karla a Dory.

22. K pamětní plaketě Boženy Němcové v České Skalici

V roce 1919 byla na torzu dřevěné českoskalické školy zasazena bronzová pamětní deska akademického sochaře Quida Kociana, nazvaná Hold dětí Boženy Němcové. Dnes je v bývalém učitelském bytě upravena expozice školní třídy, jak ji popsala Božena Němcová v povídce Pan učitel.

23. K figurálnímu pomníku Boženy Němcové ve Zlíči

První figurální pomník Boženy Němcové, dílo sochaře Františka Vejse z Hořic, dal roku 1912 postavit továrník Morávek v zahradě své vily ve Zlíči. Pomník, který představuje sedící spisovatelku, byl později přestěhován do parku u křižovatky silnice při vstupu do Babiččina údolí.

KONTAKTNÍ ÚDAJE

Centrum rozvoje Česká Skalice, o.p.s.
Regionální informační centrum

Legionářská 33
552 03 Česká Skalice

infocentrum@ceskoskalicko.cz
+420 491 453 870

www.centrumrozvoje.eu
www.ceskoskalicko.cz

Projekt je spolufinancován z prostředků EFRR prostřednictvím Euroregionu Glacensis.

PO BARUNČINÝCH CESTIČKÁCH

ČESKOSKALICKO

Život Barunky Panklové – Boženy Němcové na Českoskalicku

Dne 5. února 1820 byla ve Vídni pokřtěna nemanželská dcera Barbora Panklová. Původní matriční zápis uvádí jen jméno matky, Marie Magdaleny Terezie Novotné. Za jejího zákonného otce se přihlásil Johann Pankel, a to po sňatku s Terezií, který byl zpečetěn v roce 1820 v českoskalickém kostele.

Kam vedly cestičky Boženu Němcovou:

1. Do Ratibořického zámku

V díle Babička zámek vystupuje jako letní sídlo Kateřiny Frederiky Vilemíny Benigny, vévodkyně Zaháňské, která se po smrti svého otce v roce 1800 stala dědičkou náchodského panství, do kterého spadaly právě i Ratibořice. Dnešní vzhled zámku se datuje do začátku 18. století, který vznikl z jednopatrového barokního zámečku vybudovaným Lorenzem Piccolominim.

2. Do zámeckého parku

Zámecký přírodně krajinářský park zde vznikl roku 1810, kdy se vévodkyně Kateřina Zaháňská rozhodla strhnout starý hospodářský dvůr. Současná rozloha vnitřního ohrazeného parku je 5,5 ha. Dnes je park společně i s celým Babiččiným údolím národní přírodní památkou Babiččino údolí. Při výzkumu v 70. letech 20. století zde bylo napočítáno 124 druhů a kulturních variant dřevin.

3. Do Panského hostince

Mlýn z 16. století byl v roce 1842 prodán Antonínem Rudrem náchodské vrchnosti. V polovině 19. stol. K němu nechal kníže Jiří Vilém Schaumburg-Lippe postavit empírovou budovu mandlu s plátenickou valchou a zařízením na bělení.

4. K Panské hospodě

Na místě dnešní restaurace zde již od roku 1587 stávala spolu se sousední kovárnou dřevěná hospoda. Dnešní kamenná hospoda pochází z 50. let 19. století. Panskou se však stala až v roce 1858, když ji majitelé prodali princovi Jiřímu Vilému Schaumburg-Lippe.

5. Do ratejny

Po roce 1810 byl v blízkosti zámku vybudován nový statek, v jehož přízemí se nacházely stáje. Patro pak patřilo pokojům pro hosty a služebnictvu. Součástí statku byla i ratejna – budova, která sloužila jako obydlí zaměstnanců velkostatku. Po zboření bělidla zde v bytu o dvou místnostech a komoře v suterénu bydlela početná rodina Panklova.

6. Ke skleníku

V sousedství bývalého starého bělidla, při severním okraji zámeckého parku, nechala vévodkyně Zaháňská vybudovat v roce 1830 skleník s bytem pro zahradníka zvaný též „ananasový dům“. Dodnes slouží k pěstování a k přezimování tropických rostlin ze zámeckých pokojů.

7. K Rýzmburskému altánu

V roce 1798 dal majitel náchodského a ratibořického panství vévoda Kuronský postavit ze zdiva rozpadajícího se hradu Rýzmburku vyhlídkový altán. Je odsud vidět až k Jestřebím horám. Na počátku 20. století byla svrchní část sejmuta a nahrazena dřevěnou stavbou, aby nedošlo ke zřícení altánu.

8. Okolo Loveckého pavilonu

Denně chodila Barunka do školy cestou z Ratibořic do České Skalice tzv. Bažantnicí. Na začátku zdejší cesty stojí od počátku 19. stol. empírový lovecký pavilon s obytnými křídly. K životnímu stylu tehdejší šlechty lov a vyjíždky na koních do přírody patřily. Pavilon sloužil panstvu k odpočinku a občerstvení.

9. K Viktorčinu splavu a řece Úpě

Původní jez, z dob Barunky, byl dřevěný. V minulosti se jeho podoba několikrát proměnila. Např. při stavbě zavodňovacího systému pro ratibořické louky.

Řeka Úpa, tvořící osu Babiččina údolí, pramení v Krkonoších. Občas se jí podaří zaplavit podstatnou část údolí. Přebytečnou vodu z ní odebírá nádrž Rozkoš.

10. Ke starému bělidlu

Tuto dřevěnou roubenou chalupu se šindelovou střechou nechal postavit roku 1797 mlynář Ruder. Panklovi však v přízemí budovy nikdy nebydleli. Němcová zde ale za to trávila v roce 1844 prázdniny se svými dětmi, což jí pravděpodobně přimělo k tomu, zasadit sem děj její Babičky.

11. Do staré školy v České Skalici

Školní třída z 19. století je umístěna v roubené budově školy, do níž byla v letech 1824-1833 zapsána Barbora Panklová. Zdejší muzejní expozice zprostředkovává atmosféru školství 1. poloviny 20. století.

12. Do Chvalkovického zámku

V roce 1798 koupil Chvalkovické panství vévoda Kuronský. Zámek ale chátral až do doby, kdy Kateřina Zaháňská začala s opravami a přidělila v něm byt správci, do jehož rodiny přišla roku 1830 na výchovu Barunka Panklová.

13. Do kostela Nanebevzetí Panny Marie

Původně zde stála kaple, barokní podobu získal kostel v roce 1725. Vzácnou památkou je cínová křtitelnice z roku 1490 s nejstarším dochovaným názvem města – Skalice Česká. Barunka zde měla 12. září 1837 svatbu s Josefem Němcem.

14. Kolem staré fary

Tato jednopatrová zděná barokní budova byla podle zápisu Josefa Myslimíra Ludvíka „vystavěna od kamene“ roku 1731. Stavba je projevem zlidovělého baroka. V 1. pol. 19. stol. bydleli na faře dva významní buditelé – František Hurdálek, zakladatel českoskalických Jiřinkových slavností a Josef Myslimír Ludvík, proslulý kronikář Náchodska.

15. Do Steidlerova hostince

(dnes sídlo hlavní expozice Muzea Boženy Němcové)

Bývalý jednopatrový zájezdní hostinec s klasicistní úpravou průčelí byl vystavěn roku 1824 Josefem Steidlerem na rozvalinách maloskalické tvrze při nově postavené císařské silnici. Roku 1836 byl přistavěn nad kočárovou sál, který byl propůjčen organizátorům slavností jiřinek a ve kterém se konal i ples, kterého se účastnila Božena Němcová. Výstavy jiřinek se zde pořádají dodnes, a to vždy na přelomu srpna a září.

16. Do Červeného Kostelce

Novomanželé Němcovi se nastěhovali do Červeného Kostelce v roce 1837. Bydleli v pronajatém bytě v kupeckém domě Augustina Hůlky. Do tvorby Boženy Němcové se život v tomto malém městě promítnul v podobě povídky Chudí lidé. V dubnu 1838 byli manželé donuceni služebními povinnostmi se odstěhovat do Josefova. To již nosila pod srdcem prvního potomka.

